

fuld Rente og Afdrag, naar Renten sættes til det billigste, hvortil Penge overhovedet kunne faas paa Markedet, og Afdragene gøres saa lemfældige som muligt. Dette finder Mindretallet bekræftet i den Skrivelse af 23de Januar 1895, hvori Direktionen for Kreditforeningen af Ejere af mindre Ejendomme paa Landet i Østifterne, afgav Erklæring til Sidenrigsministeriet over det af Ministeriet i Rigsdagssamlingen 1894—95 fremsatte Forslag til Lov om Vædringer i de bestaaende Kreditforeningers Statutter. Det hedder i denne Skrivelse — der findes trykt som Bilag til den af vedkommende Folketingsudvalg over Lovforslaget afgivne Betænkning, Rigsdagstidende 1894—95 Tillæg B. Sp. 665 ff. — hvor Talen er om Ønskeligheden af delvis Afdragning af Medlemmernes Bidrag til Reserve- og Administrationsfonden ved Laanenes Stiftelse, at „Erfaringen ved mangfoldige Lejligheder har godtgjort, at det navnlig kommer Laantagerne an paa ved Laanenes Stiftelse at erholde det størst mulige Beløb af rene Penge; om Terminsydelsen er lidt større eller mindre synes ved disse smaa Laan at spille en underordnet Rolle“. Dette kunde jo være, fordi Laantagerne ere letfærdige og kun tænke paa, hvorledes de kunne klare sig i Øjeblikket, ikke paa Fremtiden; men herimod taler, at disse Laantagere — i alt Fald det allerstørste Flertal af dem — faktisk have klaret sig, og Sandsynligheden er da for, at ogsaa Husmandsloddernes Ejere fremtidig ville kunne det, naar man drager Omjerg for, at den første Etablering bliver saa let for dem som muligt, og ydermere indrømmer dem Lettelser i de fremtidige Afdragsydelse.

Det vil være uforsvarligt, ikke blot fordi — som det lejlighedsvis blev bemærket under Behandlingen af det i Rigsdagsamlingen 1878—79 indbragte private Lovforslag om Statslaan til Husmænd*) — det ikke er den rette Vej til at opdrage Folket moralsk, at vænne det til Gaver, eller fordi andre Samsundsklasser med samme Ret kunne komme — og sikkert ogsaa ville komme — med Krav paa lignende Gaver, men ogsaa fordi der heri indeholdes en Fare for Landarbejdet sely, som kan faa alvorlige Følger. Saadanne Landarbejdere, der have Jorden langt billigere end andre Jordbrugere, ville derfor kunne have et større Udbytte af den, og et af to kan da tænkes: enten at de som Følge heraf trække sig tilbage fra Landarbejdet og nøjes med det Udbytte, deres Jord kan give dem, og man vil da ved denne Foranstaltning ikke opnaa, hvad man har tilstjaget, eller at de, idet de paa Grund af det større Udbytte af Jorden kunne nøjes med et mindre Tilfud udefra, ville trykke Arbejdslønnen ned for de jordløse Arbejdere.

Endvidere fremhæver Mindretallet, at et slikt Gaveprincip vilde være noget nyt og ukendt her i Landet, og henviser i saa Henseende til den Betænkning, der blev afgiven af den fornævnte ifølge kongelig Resolution af 20de September 1875 til Undersøgelse af Arbejdsforholdene i Danmark nedsatte Kommission. I det Afsnit af samme, der beskæftiger sig med Landarbejdernes Forhold, udtaler Kommissionens Flertal, — som i øvrigt gik ud fra, at man ikke behøvede at nære Frygt for, at der ikke skulde blive de fornødne Kræfter til Agerbrugets Tjeneste, jfr. Betænkningen S. 60, og som navnlig søgte at gøre Husmændenes Stilling saa selvstændig som muligt og derved fri de jordløse Arbejdere fra Konkurrence fra disses Side, — paa flere Steder i Anledning af Spørgsmaalet om Ublaan til Husmænd, at der ikke bør være Tale om Gave; ogsaa det i Folketinget i Rigsdagsamlingen 1890—91 fremsatte private Forslag til Lov om Udlægning af Jord til Havelodder**) gaar ud fra, at der af Brugerne skal svares fuld Rente (4 pCt.) af den i Lodderne indeftaaende Kapital, og selv et saa vidtgaende Forslag som det i Folketinget i Samlingen 1893—94 indbragte Forslag om Indførelse af Statsfæste gaar ud fra, at Fæsterne skulle svare 3 pCt. af den i Jorden og 5 pCt. af den i Bygningerne indeftaaende Kapital.

Endelig har Mindretallet henvist til, at der ifølge de Kommissionen foreliggende Oplysninger om Foranstaltninger, som man i Udlandet — særlig i Sverige, Norge, Preussen og England — har anset det for nødvendigt at træffe for at staffe Landarbejderne Jord, intetsteds findes Bestemmelser, der kunne danne et Forbillede for de herhenhørende Forslag i Flertallets Plan, men tværtimod Udtalelser, der gaa imod Foranstaltninger som disse.

Hvad dernæst angaar Spørgsmaalet om, hvor stor en Kapital der vil kunne fordres af Landarbejderne selv samt om Størrelsen af Laanene fra Statskassen, har Min-

*) Rigsdagstidende 1878—79 Tillæg A. Sp. 2173.

**) Se ovenfor Sp. 2871—72.